

РОЗДІЛ XII

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ЇЇ УЧАСТЬ В ПРОЦЕСІ ЗБИРАННЯ І ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Створення умов для належної екологічної освіти та виховання населення відповідно до **“Регіональної програми охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів на 2003 – 2011 роки”** є одним із стратегічних пріоритетів у збереженні довкілля нашої області. Незважаючи на те, що з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на фінансування природоохоронних заходів в цьому напрямку було виділено лише 38 тис. грн., що дало змогу забезпечити необхідним обладнанням кілька осередків екологічного руху при навчальних закладах області, розвиток екологічної освіти та виховання потребує подальших матеріальних та інтелектуальних інвестицій.

Враховуючи такий стан справ, фахівцями Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області (ДУОНПС) за творчої співпраці зі спеціалістами інших ресурсорегулюючих управлінь та відомств підготовлено низку науково-популярних праць та дослідницьких робіт, матеріали яких лягли в основу понад 300 лекцій перед слухачами середніх, спеціальних та вищих навчальних закладів, на підприємствах та в установах; в процесі підготовки були використані 189 консультацій, 22 інформаційно-правових супроводів для місцевих громадських екологічних організацій. За безпосередньої участі співробітників Держуправління при підтримці обласної та районних станцій юних натуралістів у навчальних закладах області проведено 72 краєзнавчо-природничих конференцій, 90 круглих столів, 88 конкурсів, 34 виставкових заходи (в т.ч. 1 – міжнародний, 4 – всеукраїнські), 48 природоохоронних акцій, 166 робочих нарад. У місцевих видавництвах опубліковано 12 монографій та науково-популярних робіт на тему охорони навколишнього природного середовища.

Впродовж 2004-2006 рр. ДУОНПС продовжено успішну практику проведення розширених селекторних нарад за участю представників політичних партій, об'єднань, творчих спілок, рухів та громадських організацій. Завдяки налагодженню відкритого діалогу громадськості із владою та координації зусиль в напрямку екологічної освіти та виховання вдалося ініціювати та провести 96 тематичних семінарів, селекторних та тематичних нарад, колегій та круглих столів. За рахунок доступності джерел інформації до процесу екологічної освіти та виховання вдалося додатково залучити понад 18 тис. зацікавлених осіб, особливо в районах області, де електронні інформаційні технології, як засіб дистанційної освіти та вихо-

вання, лише набувають свого розвитку.

Особлива заслуга у виявленні, поширенні та поглибленні екологічних знань належить обласній та районним станціям юних натуралістів, творчим спілкам, гурткам, туристичним об'єднанням, релігійним громадам та громадським екологічним організаціям. Екологічні всеобучі та лікнепи стали доброю традицією на курсах підвищення кваліфікації державних службовців та під час роботи тематичних семінарів Вінницького центру науково-технічної інформації. Слід віддати належне і місцевим клубам, краєзнавчим музеям та бібліотекам, чия робота в напрямку екологічної освіти та виховання є не менш значущою. З метою подальшого вдосконалення механізмів інформування громадськості про найважливіші екологічні події області Державним управлінням екології та природних ресурсів у Вінницькій області вжито низку заходів, спрямованих на покращення екологічної поінформованості населення області. Особливу увагу було загострено на виконанні статей Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. З цього приводу протягом року неодноразово скликалися засідання Громадської ради неурядових громадських екологічних організацій Вінниччини, заключним етапом роботи яких став розгляд, обговорення та затвердження проекту звіту з виконання у Вінницькій області положень ратифікованої Україною **Орхуської конвенції** про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Для поглибленого інформування громадськості з основних питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища, екологічного законодавства, міжнародного екологічного співробітництва, громадського екологічного руху та з метою ефективного залучення співробітників Держуправління до процесу екологічного виховання, навчання і підвищення кваліфікації начальником Держуправління екоресурсів у Вінницькій області 08.09.2004 р. підписано наказ № 26 “ОД” “Про створення Орхуського інформаційного центру”. За період роботи послугами центру скористалися представники 26 партнерських організацій та приватні особи.

З огляду на тенденцію до кількісного зростання аудиторії, яка отримує екологічну інформацію електронними каналами зв'язку, запущено в роботу веб-сторінку Держуправління <http://vineso.gov.ua>. Це дозволило поліпшити обслуговування відвідувачів інформаційного ресурсу, вдосконалити структуру та дизайн, прискорити швидкість обміну інформацією та доступ до основних розділів, запровадити динамічні розділи, отримати додаткові можливості для підключення нових сервісів для зареєстрованих користувачів.

Протягом року прес-службою Держуправління та підрозділами Держуправління на місцях підготовлено 23 прес-релізи з приводу актуальних подій екологічного життя Вінниччини, поширено 6 уточнень або спросту-

вань неправдивої інформації, що була оприлюднена у ЗМІ та стосується діяльності Держуправління. За ініціативи чи безпосереднього сприяння прес-служби Держуправління опубліковано та пролунало в ефірі 343 екологічні інформації, що на 21% більше, ніж у 2003 році. З них за жанрами медіа: 86 - на телебаченні; 58 – на радіо та 199 – у друкованих засобах масової інформації. Понад 29 % газетних публікацій містять яскраві фотоілюстрації. Майже 24% з усіх матеріалів пролунали та були надруковані у спеціалізованих тематичних сторінках та постійних екологічних рубриках.

Крім того, в інформаційному просторі Вінниччини з'явилась низка самостійних екологічних проєктів, з'явилися нові постаті та підходи до висвітлення екологічної проблематики. Це стосується і передач “Екосвіт” та дитячої “Екоша” на Вінницькому державному телебаченні, і рубрики “Наш спільний дім – довкілля” в обласній газеті “Вінниччина”. Особливо приємно спостерігати наскільки якісно зростає рівень співпраці екологів та журналістів-телевізійників. Свідченням цьому – регулярні прямі ефіри з керівництвом природоохоронних підрозділів, запрошення до розмов у студії лідерів громадських екологічних організацій, представників служб, що прямо чи опосередковано впливають на перебіг екологічної ситуації в регіоні. Не вперше екологи стають гостями у студіях програм “Актуальне інтерв'ю” телерадіокомпанії “Вінниччина”, “Влада” телерадіокомпанії “ВДТ-6”, “Головне та решта” – телерадіокомпанії “Прем'єр”... Ідучи назустріч, екологи, зі свого боку, ініціювали у 2005 році 18 брифінгів та прес-конференцій для журналістів, що торкалися найрізноманітніших питань природокористування та охорони навколишнього природного середовища, створили окрему електронну скриньку прес-служби Держуправління для зворотного зв'язку із аудиторією та журналістами, сформували електронний список розсилки найважливіших екологічних повідомлень, до якого увійшли електронні адреси 85 місцевих та понад 30 всеукраїнських ЗМІ.

Станом на 31.12.2005 року на Вінниччині діяло 41 об'єднання громадян, що за світоглядом, суспільними інтересами та громадянською позицією гуртуються довкола відстоювання принципів раціонального природокористування, екологічно-збалансованого розвитку та гармонійного співіснування з іншими суб'єктами навколишнього середовища.

В Україні слід створити Національну систему збирання, компілювання, оцінки та розповсюдження даних та статистичних даних про ТПВ, далі – інформаційна система поводження з відходами (ІСПВ). Може також розглядатися можливість створення об'єднаної системи, яка б охоплювала інші види відходів, якщо це вважатиметься здійсненним та доцільним. Мета ІСПВ полягає у забезпеченні достовірних даних та статистичних даних в сфері поводження з ТПВ для підтримки розвитку системи поводження з ТПВ в Україні. ІСПВ повинна структурно складатися з трьох основних модулів:

– *модуля бази даних* для зберігання та первинного компілювання даних.

– модуля викладення даних, який містить функції компілювання та обробки даних з метою презентації різних типів даних про відходи та статистичних даних. Викладення даних повинні бути пристосовані до потреб користувачів на національному, регіональному та місцевому рівнях.

– модуля звітування даних, який містить функції компілювання та обробки даних з модуля бази даних з метою полегшення звітування даних про відходи та статистичних даних, враховуючи як національні, так і міжнародні вимоги.

ІСПВ повинна ґрунтуватися на обов'язковій звітності від:

– *переробних підприємств* – про види та обсяги різних видів перероблюваних матеріалів, які було зібрано/отримано, оброблено та вивезено.

– *операторів об'єктів сфери відходів* – про види та обсяги відходів, отриманих, оброблених та вивезених на різні види об'єктів.

– *муніципалітетів та підприємств поводження з відходами* – про види та обсяги відходів, які було зібрано та перевезено від різних джерел та утворювачів відходів, а також системи та функціонуючі об'єкти поводження з відходами

Звіти повинні подаватися у електронному вигляді раз на рік. Дані про обсяг відходів повинні виражатися по масі, а не по об'єму, тому на всіх об'єктах поводження з відходами слід встановити обладнання для визначення маси відходів.

Першим кроком у впровадженні ІСПВ повинна бути доскональна інвентаризація існуючих в Україні систем для збирання та компілювання різних видів даних про відходи та статистичних даних, а також пов'язаної з цим інформації. Цю інвентаризацію слід доповнити дослідженням існуючих та передбачуваних майбутніх вимог щодо звітування, включаючи законодавство ЄС. Потреба у різних видах даних про відходи та статистичних даних для інших цілей, таких як моніторинг, наступні заходи, планування у сфері поводження з ТПВ, повинна визначатися в ході обговорень з різними зацікавленими сторонами.

Другим кроком повинно бути визначення вимог щодо даних та форм звітності. Слід розглянути вимоги до звітності, як національні, так і ЄС, національні переліки відходів та Європейський перелік відходів (2000/532/ЕС).

Третім кроком повинна бути концептуалізація ІСПВ та пов'язаних із нею структур і модулів звітності. Перед впровадженням початкову концепцію ІСПВ слід ретельно обговорити з причетними зацікавленими сторонами. Ініціюванню ІСПВ та відповідної звітності повинна передувати програма тренінгу, націлена на всіх майбутніх суб'єктів, які беруть участь в ІСПВ. Крім того, слід розповсюдити інформацію серед суб'єктів, які можуть отримати користь від інформації з ІСПВ. Створення та управління ІСПВ повинно здійснюватися запланованим відділом моніторингу та контролю за поводженням з ТПВ Держжитлокомунгоспу. Розробка та управ-

ліній системи повинні фінансуватися з бюджету Держжитлокомунгоспу, а заходи та витрати, пов'язані зі звітністю – покриватися суб'єктами звітування.

При розробці стратегії інформування та виховання громадськості України, мають бути враховані такі питання:

- кінцевою метою інформаційно-виховних кампаній є здійснення зміни поведінки;
- інформація має надаватися в активному режимі, а не просто бути доступною;
- заклики мають бути сформульовані таким чином, щоб було зрозуміло, що належна участь та співробітництво в питаннях поводження з ТПВ, це правильна те необхідна справа;
- ефективними способами досягнення уваги великих цільових груп є прес-релізи та прес-конференції про нові ініціативи та заходи в сфері поводження з ТПВ з використанням газет, радіо та телебачення;
- де це можливо, інформаційно-виховні кампанії мають базуватися або включати безпосереднє спілкування з цільовими групами, наприклад, використовуючи зустрічі у житлових комітетах, школах та церквах;
- спрямовуючи зусилля на школярів можна досягти двох цілей – виховати дуже сприйнятливую першу цільову групу – самих дітей, а також другу цільову групу - їх сім'ї та друзів;
- зазвичай неурядові організації мають широкую мережу зв'язків та ефективні засоби комунікації і, таким чином, можуть бути мобілізовані в інформаційно-виховній кампанії.

В якості першого кроку, через засоби масової інформації має бути ініційована кампанія для інформування населення про Національну стратегію поводження з ТПВ, цілі та завдання майбутнього розвитку. Для проведення кампанії перш за все мають бути залучені газети, а де це доцільно, радіо та телебачення, як на національному, так і на місцевому рівні. Основу кампанії повинні створити загальне висвітлення у засобах масової інформації теми поводження з відходами за підтримки прес-релізів та листів у засоби інформації. Слід докласти зусиль для того, щоб з різноманітних ініціатив та заходів Національної Стратегії поводження з ТПВ вибрати повідомлення, які можуть бути цінними в якості новин. Доповненням до загальної кампанії у засобах інформації повинно бути ініціювання кампанії з підвищення обізнаності. Кампанія привабливим та педагогічним способом повинна донести такі інформаційні сигнали:

- неналежне поводження з відходами шкодить довкіллю та здоров'ю населення України;
- Україна повинна вирішувати невідкладні питання та проблеми поводження з ТПВ;
- громадськості належить основна роль у покращенні існуючої ситуації.

Крім того, кампанія повинна містити спеціальну інформацію про мі-

німізацію обсягів відходів, сортування відходів у місцях утворення та поводження з особливими видами відходів.

Доповненням до загальної інформаційної кампанії має виступати кампанія з підвищення екологічної свідомості, націлена на школярів. З допомогою цієї кампанії школярів і, певною мірою, їх батьків, поінформують та навчають про:

- концепцію сталого поводження з відходами,
- вплив неналежного поводження з відходами на довкілля, здоров'я та природні ресурси,
- необхідність та правильний спосіб участі громадськості у зменшенні та сортуванні відходів у місцях утворення.

Кампанія мають складатися з таких компонентів:

- розповсюдження освітньо-виховного матеріалу серед учителів для використання на екологічних уроках тощо.
- проведення національних змагань/виставок плакатів або есе, присвячених головним темами поводження з відходами, які звернуть увагу школярів, вчителів на існуючі проблеми та шляхи їх вирішення.
- пропозиції щодо створення систем збирання вторсировини в школах.
- відвідування об'єктів поводження з ТПВ.
- кампанія з прибирання територій.

Запланований розвиток систем поводження з ТПВ підвищить потребу в участі утворювачів відходів. Це, зокрема, стосується нових систем, які передбачають активну участь населення, для зменшення відходів в місцях утворення, повторне використання та сортування відходів в місцях утворення.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Отже, беручи до уваги вищезазначене та серйозно вболіваючи за стан справ з ТПВ у Вінниці і Вінницькій області, експерти Євросоюзу разом з членами робочої групи вважають за доцільне внести такі пропозиції:

1. Необхідно керуватися і базуватися у своїх діях на **комплексному підході** до проблеми ТПВ з відповідними науково-обґрунтованими схемами інтегрованого управління відходами, бо єдиного універсального методу, враховуючи складність і багатофакторність проблеми, немає і поки-що бути не може.

2. Державному управлінню житлово-комунального господарства за участі Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області разом з Вінницькою регіональною екологічною інспекцією за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища розробити об'єктивну **регіональну та міську програми поводження з ТПВ**, залучивши до її опрацювання і наукового обґрунтування досвід експертів ЄС та робочої групи.

3. Обласній та міській радам разом з ДУОНПС, обласною, міськими та районними прокуратурами, управлінням освіти, сільського господарства, економіки, регіонального розвитку та Євроінтеграції, ЖЕКами, Вінницькою держтелерадіокомпанією та іншими органами державної влади вжити негайних агітаційно-роз'яснювальних, екологічно-просвітницьких та виховних заходів щодо поводження з ТПВ, зокрема:

- випустити ряд відповідних агітаційно-просвітницьких листівок, книг, брошур, суттєво збільшити кількість телерадіопередач на екологічну тематику;
- вести роз'яснювальну роботу у дитсадках, школах, ЖЕКах, мікрорайонах з метою інформування населення і кардинальної зміни пострадянської свідомості на еколого-цивілізаційну;
- управлінню освіти видати розпорядження у середні школи про переведення дисципліни “Основи екології” з розряду варіативних в обов'язкові і вийти з відповідною пропозицією до Міністерства освіти і науки України;
- зобов'язати громадські екологічні організації, студентів-екологів та ін. робити акцент у роботі з населенням області на ідеях концепції сталого розвитку, а саме: необхідності самообмежень, коеволюції, тотальної екологізації життя, переходу від шкідливих і небезпечних сервотехнологій до сучасних ресурсоенергозберігаючих, маловідходних екотехнологій тощо;
- необхідності сортування сміття на першому етапі його утворення в домашніх умовах або на контейнерних дільницях, а також злочинної безвідповідальності вчинення запалювань вмісту контейнерів, листя, гумотехнічних виробів, заборони викидання будівельного сміття у баки після ремонту квартир тощо.

4. Рекомендувати обласній та Вінницькій міській і районній радам

негайно остаточно вирішити питання з **відведенням земельної ділянки для створення нового полігону складування сміття** з залученням фахівців-екологів, землевпорядників, юристів, геолого-розвідувальної станції та інших компетентних зацікавлених юридичних і фізичних осіб.

5. Під час розроблення і реалізації проекту нового полігону ТПВ ретельно врахувати всі необхідні **будівельні та санітарні державні норми і нормативи**. При цьому планувати місце розташування полігону ТПВ подалі від водонесних горизонтів ріки Південний Буг на південних околицях від м. Вінниця, передбачити ділянку для компостування рідких органічних відходів, а також подрібнення та переробки будівельного сміття.

6. Рекомендувати Вінницькій міській раді негайно розв'язати питання з **організацією сміттесортувальної ділянки** на одному з нефункціонуючих підприємств на околицях м.Вінниця, де вже є відповідна інфраструктура, комунікації, каналізація, приміщення, дороги, заасфальтовані території, наприклад завод “Пневматика”, колишній “Хімпром” тощо.

7. Міській раді разом з новоствореним комунальним підприємством “ЕкоВін” вирішити питання можливості впровадження на існуючому Вінницькому звалищі ТПВ сучасних технологій збору та використання **звалищного газу, спорудження газодренажної системи для можливого виробництва та продажу електроенергії, рекультивациі полігону, утилізації фільтрату** у ставках навколо нього та поетапної і покомпонентної переробки понад 7,5 млн.м³ (близько 5 млн. тонн) сміття, що складоване на ньому.

8. Міській раді разом з “ЕкоВін”, обласному управлінню комунального господарства для введення в дію системи сортування і поелементної переробки ТПВ та поліпшення якості надання послуг щодо збору і утилізації сміття в обласному центрі і області необхідно вжити невідкладних організаційних заходів, а саме:

– запровадити ефективну **систему роздільного збору сміття** і відповідного електронного обліку проплати за надані послуги населенням, з його поділом на:

а) **харчові та інші органічні відходи** рослинного і тваринного походження, які не підлягають іншим методам переробки окрім компостування;

б) **неорганічна складова сміття**, що піддається сортуванню (папір, пластик, метал, текстиль, гума, скло, інші дрібні фракції);

в) **інші відходи** (крупна фракція, **будівельне сміття** тощо).

– створити центр **моніторингу інтегрованого управління та поводження з ТПВ**, запровадити систему ефективного транспортно-експедиційного управління процесом збору та вивезення сміття (на основі інтегрованих програм і комп'ютерного забезпечення, підключивши відповідних фахівців ВНТУ), враховуючи, що понад 50% ТПВ є необлікованими і знаходяться в тіньовому обігу, спричиняючи

значне техногенне навантаження та зменшуючи естетичну привабливість ландшафтів (рекреаційних, лісових, аквально-лісових і белигеративних);

– за сортування сміття зменшувати тарифи на його вивезення та введення пільг на сплату комунальних послуг, жорстких і дієвих методів з боку ЖЕКів та домових комітетів тощо.

9. Зазначеним органам державної влади і комунальної власності невідкладно розглянути можливі варіанти залучення **інвестицій** для вирішення проблеми ТПВ: муніципальних (40%); кошти населення (20%); приватні вітчизняні та іноземні інвестиції (40%), в тому числі й з боку ЄС; інші джерела.

10. Рекомендувати виконкому міської ради створити спеціалізоване підприємство і видавати ліцензію на утилізацію **будівельного сміття** (на основі оголошеного тендеру) для фірм, які займаються будівництвом, монтажем і ремонтними роботами, зобов'язати укладання договору із цим підприємством на утилізацію будівельного сміття.

11. Запропонувати міській раді прийняти відповідне рішення про надання податкових пільг інституційно-комерційним установам (готелям, кафе, ресторонам, супермаркетам та ін.), які будуть сортувати сміття. Зобов'язати КУП “ЕкоВін” забезпечити ці установи контейнерами в необхідній кількості.

12. Рекомендувати СТО у Вінницькій області і підприємствам (магазинам), які торгують шинами, приймати зношені шини взамін на нові, де у вартості заміни шини врахована ціна за переробку. Цим СТО і торговим точкам підписати договір із ВАТ “Гніванський шиноремонтний завод”. Крихту із перероблених шин ВАТ “Гніванський шиноремонтний завод” відповідно укладеному договору здаватиме на переробку, наприклад, на Вінницький асфальтобетонний завод, керамзитовий завод тощо.

13. Вінницькій міській раді переглянути тарифи на сплату коштів за використання земельної ділянки територіальній громаді с. М.Стадниця, яка відведена під полігон ТПВ для м.Вінниці, істотно їх збільшивши на основі екологічного законодавства і відповідної загальноприйнятої методики.

14. Рекомендувати ТОВ “Вінницяспецпостач” збільшити кількість **пунктів прийому вторинної сировини** у кожному мікрорайоні м. Вінниці. При цьому розглянути можливість зменшення їм податку за розміщення цих пунктів.

15. Рекомендувати міській раді та центру зайнятості розглянути можливість залучення до сортування сміття виправні установи та інші зацікавлені організації Вінниччини.

16. Рекомендувати медичним закладам, фірмі “Сперко-Україна” утилізувати біологічні агенти (органічні відходи й антибіотики) в термічній установці Вінницького підшипникового заводу.

17. Оскільки із 42 організованих сміттєзвалищ 30 не відповідають

санітарно-гігієнічним нормам і правилам, є доцільність залучення фірми “Юлія” до створення **протифільтрових екранів** для полігонів ТПВ у Вінницькій області з метою їх гідроізоляції.

18. На базі центру Вінницького національного технічного університету, де отримана **державна ліцензія на підготовку екологів і перепідготовку кадрів** із спеціальності 7.070801 “Екологія та охорона навколишнього середовища”, створити центр професійного навчання для державних службовців і управлінського персоналу з екологічної політики і екологічного менеджменту з обов’язковим тестуванням і отримання відповідного свідоцтва.

19.Рекомендувати залучити до членів робочої групи поводження з ТПВ представників нормативно-технічного відділу МНС у Вінницькій області.

20. Рекомендувати Вінницькій міській раді за участю громадських екологічних організацій вжити негайних заходів по **ліквідації стихійних сміттєзвалищ у рекреаційних зонах м.Вінниці**.

21. Рекомендувати Вінницькій міській раді вивчити досвід м.Луцька по виділенню земельної ділянки під новий полігон на умовах **довгострокової оренди землі**, а також досвід м.Донецька по поводженню з ТПВ та роздільному сортуванню сміття безпосередньо на контейнерних дільницях.

22. Рекомендувати Вінницькій міській раді укласти договір з ВАТ “Вінницяспецпостач” на розміщення євроконтейнерів на контейнерних дільницях для вилучення неорганічних фракцій з залученням двірників та відповідною їм оплатою за часткове сортування цього сміття.

23. Рекомендувати Вінницькій міській раді створити **муніципальну компанію**, яка б займалася організацією інтегрованого управління та поводження з твердими побутовими відходами.

24. Рекомендувати громадським екологічним організаціям спрямовувати зусилля на агітаційно-просвітницькі, інформаційні, організаційні, фінансово-економічні та соціальні заходи вирішення проблеми ТПВ, а також провести анкетування стосовно **ідеї роздільного збирання сміття** за відповідних пільг та знижок в оплаті комунальних послуг.

25. Рекомендувати управлінню архітектури та містобудування м.Вінниці погодити розробку **генерального плану міста** з міською програмою поводження з ТПВ.

26. Міським комунальним службам визначити місця розташування та відповідного обладнання контейнерних майданчиків таким чином, щоб вони були зручними і привабливими для громадян, які виявлять бажання сортувати сміття.

27. Рекомендувати Вінницькій міській раді та обласному управлінню комунального господарства створити **еколого-координаційний центр** на основі робочої групи та відповідних фахівців, представників ЖЕКів та інших комунальних служб.

28. З метою економії коштів рекомендувати Вінницькій міській раді прийняти рішення про оголошення тендера на **рекультивуацію відпрацьованих глиняних кар'єрів** та захоронення і утилізацію "хвостів" ТПВ.

29. Рекомендувати Вінницькій обласній санепідемстанції видати розпорядження про створення на під'їздах усіх санкціонованих полігонів **дезінфекційні пости**.

30. Рекомендувати Вінницькій міській раді та Вінницькій районній раді створити **спільне комунальне підприємство для збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ з рівними долями участі** (на паритетних засадах), де Вінницька районна рада надає земельну ділянку, на якій воно буде функціонувати.

Рисунок 12.1 – Майбутнє планети у пошуках засобів до життя на сміттєзвалищах